

Opis źródła:

Podróż do Polski, Svena Jonasa Stille, obywatela Szwecji, została spisana i opublikowana w 1831 roku. To relacja Stille, który wraz z dwoma kompanami wyprawili się do Polski, aby wspomóc Polaków w trakcie powstania listopadowego. Niżej przedstawiony fragment *Podróży* dotyczy momentu postawienia przez Stille stopy na ziemi polskiej, jak również charakteryzuje Polskę z perspektywy silnie martyrologicznej.

Miejsce i data wydania:

Oryginał wydany w 1831 roku w języku szwedzkim, wydanie polskie w 1985 roku w Warszawie.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Osobisty egzemplarz Stillego znajduje się w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Lund.

Dostępne w wersji papierowej: Stille S.J., *Podróż do Polski*, J. Hera (tłum.), Warszawa, 1985

Tekst źródła (fragment):

Zobaczyliśmy teraz po raz pierwszy ową ziemię, której synowie ofiarowali tyle dla ducha czasu pomsty, lecz nie oplakiwani, wżgardzeni i wyśmiani przez współczesnych sobie głupców, wykrwawieni na śmierć, stali się błagalną ofiarą swej krótkowzrocznej epoki. Obcy był jej ogień, który ich trawił i umiała tylko wzdychać, podczas gdy obowiązkiem było działanie z całą mocą, którą tak często trwonila na nic. Potomność będzie o nich myślała z litością jako o straconych dla sprawy, którą nauczyła się pogardzać. Tak więc po drugiej stronie ciemnej rzeki leżała Polska. Jest ona jak kamień ofiarny rzucony na ciało Europy. Leją się tam krew i łzy, a krew ta i łzy powinny stale padać na otaczający zastygły motłoch, aż przebudzi się on ze swego uśpienia, aż pęknie skorupa osłaniająca żywego ducha, czyniąc motłoch wolnym. [...]

W kilka minut później staliśmy wszyscy trzej na ziemi walczących o wolność bohaterów. Obrzuciliśmy wzrokiem na pożegnanie przeciwny brzeg na którym leżała reszta Europy. Byliśmy teraz w nieszczęśliwej Polsce, opuszczonej przez wszystkich, zdanej tylko na siebie.

Słowniczek pojęć:

Sven Jonas Stille – urodzony w 1805 roku, w 1830 roku otrzymał tytuł kandydata medycyny, zaś rok później zaczął pracować w szpitalu okręgowym w Lund. W tym samym roku, wraz z trzema kompanami, przepłynął się do Królestwa Polskiego, aby wspomóc trud powstańców w trakcie powstania listopadowego

Powstanie listopadowe – https://pl.wikipedia.org/wiki/Powstanie_listopadowe

Statut Organiczny Królestwa Polskiego –

https://pl.wikipedia.org/wiki/Statut_Organiczny_dla_Kr%C3%B3lestwa_Polskiego

Pytania do źródła

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. Czym jest martyrologia? Z jakimi odczuciami i emocjami się kojarzy? Dlaczego tak często termin ten stosowany jest w kontekście XIX-wiecznej historii Polski?
2. Jaki stosunek do polski miał autor tekstu źródłowego?
3. Kiedy wybuchło powstanie listopadowe? Jakie były jego przyczyny?
4. Wymień trzy powstania narodowyzwolenicze, jakie wybuchły w Polsce w XIX wieku.

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. Jaki stosunek autora do Polski wyłania się z tekstu źródłowego? Jest on pozytywny, czy negatywny?
2. Bazując na własnej wiedzy historycznej powiedz, z czego mogła wynikać sympatia Szweda do sprawy polskiej?
3. Kiedy wybuchło powstanie listopadowe? Jakie były przyczyny wybuchu i jakie były jego skutki? Czy powstanie było zwycięskie?
4. Kto był carem Rosji w czasie, gdy wybuchło powstanie listopadowe?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania należy pamiętać o stosunkach Szwedzko-Rosyjskich i historii konfliktów pomiędzy tymi dwoma krajami. Jest to niezbędny element w zrozumieniu, dlaczego Polska, Polacy i walka o wolność cieszyły się w Szwecji takim zrozumieniem i aprobatą.

Powstanie listopadowe, choć przygotowane i dość dobrze zorganizowane, nie miało szans powodzenia, choćby ze względu na dysproporcje w siłach. Mikołaj I, aby stłumić powstanie, wysłał 115 tysięczną armię, ściągając ją z Zakaukazia. Ostatecznie car, aby ukarać Polaków, wydał Statut Organiczny Królestwa Polskiego, który zastąpił konstytucję z 1815 roku.

Najważniejsze cezury:

29/30 listopada 1830 – wybuch powstania listopadowego

25 stycznia 1831 – Sejm Królestwa Polskiego uchwałą zdetronizował Mikołaja I

5/6 czerwca 1831 – dotarcie Svena Jonasa Stillego do Królestwa Polskiego w celu uczestnictwa w powstaniu listopadowym

26 lutego 1832 – wydanie Statutu Organicznego Królestwa Polskiego

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., *Historia Polski 1795 – 1918*, Warszawa 2000

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk